Keşf@

Bilinçli İnternet Hareketi Projesi

ÖĞRETMEN PORTALI

ÖĞRETMEN REHBERİ

T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI İSTANBUL

Google

İGK İNTERNET GELİŞTİRME KURULU

Keşf@ Bilinçli İnternet Hareketi Projesi

İçinde bulunduğumuz dijital dönüşüm çağında, internet artık hayatımızın önemli bir parçası. İş, eğitim, sosyal hayat gibi temel alanların yanı sıra, internet artık birçok başlıkta okuryazarlığımızı şekillendiren öncelikli ve ulaşılabilir en önemli kaynak haline geldi.

Günlük hayatımızda bu kadar etkin olan internetin sunduğu fırsatlardan en etkin şekilde yararlanılabilmesi için ise, internet okuryazarlığı ile gerekli görülmektedir. İnternet okuryazarlığı kavramı; internet ile ilgili temel bilgi ve kavramların bilinmesi, internetin etkin bir şekilde kullanılması, bilgiye ulaşmak konusunda teknik becerilerin edinilmesi, güvenlik ve gizlilik konusunda duyarlı olunması, çevrim içi yurttaşlık kuralları ile ilgili olumlu tutum geliştirilmesi gibi bir dizi donanım gerektirmektedir.

Gençlerin, normal hayatta olduğu gibi sanal dünyada da bilinçsiz hareket etmesi ile olabilecek istenmeyen durumların önüne geçmek, onları ve çevrelerindeki ebeveynleri, öğretmenleri bilinçlendirmek ile sağlanabilir. İnternetin bu amaçlar ile eğitimciler, anne babalar, çocuklar ve gençler açısından daha güvenli bir hale getirilerek internet okuryazarlığının geliştirilmesi ise; özel sektör, devlet ve sivil toplum kuruluşları tarafından yapılacak bilinçlendirme çalışmaları ile gerçekleştirilebilir.

Bu amaç ile **İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü**, **Google ve İnternet Geliştirme Kurulu** ortaklığı ile geliştirilen **Keşf@ Bilinçli İnternet Hareketi Projesi**, öğrencilerin internet ile ilgili temel kavramları öğrenmeleri, internet ortamında bilgiye daha etkin bir şekilde erişebilmeleri, çevrim içiyken güvenli ve etik davranışlar geliştirmeleri konusunda farkındalık yaratmak amacı ile tasarlanmıştır. Projenin nihai amacı, öğrencilerde internet okuryazarlığı bilincini oluşturarak; öğrencilerin dijital yurttaşlık kurallarını önemseyen internet kullanıcıları olmalarını sağlamaktır.

Proje, ortaokul 6. Sınıf düzeyi öğrencilerine yönelik tasarlanan sınıf içi etkinlikler ve eğitim materyallerinden oluşmaktadır. Öğretmenlerin, Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi kapsamında uygulayabilecekleri etkinlik ve eğitim materyalleri, bu yaş grubuna göre özel olarak tasarlanmıştır.

Projenin Kapsamı

1- İnternet teknolojisi ile ilgili temel kavram ve terimler
2- İnternetin günlük hayattaki yeri ve kullanımı
3- İnternet ortamında bilgiye hızlı ve etkin ulaşma yöntemleri
4- Güvenilir web kaynağı kriterleri
5- Dijital yurttaşlık kuralları
6- Dijital ayak izi ve çevrim içi itibar yönetimi
7- Güçlü parola üretme yöntemleri
8- Çevrim içi karşılaşabileceğimiz siber tuzaklardan korunma

Projenin Hedefleri

Öğrencilerin, interneti doğru ve güvenli bir şekilde kullanabilmeleri için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmaları amacı ile hazırlanan projenin, alt hedefleri şunlardır:

- İnternet teknolojisi ile ilgili temel kavramları tanıyacaklar.
- Günlük hayatlarında, kendilerinin ve arkadaşlarının interneti kullanım davranışlarını fark edecek ve üzerine düşünecekler.
- İnternette bilgiye erişme yöntemlerini öğrenecekler.
- İnternet üzerinden erişebildikleri bilgileri analiz edebilecekler.
- İyi bir dijital yurttaş olmak için gereken kuralları kavrayabilecekler.
- Kendileri için en güvenilir profil kriterlerini oluşturabilecekler.
- Örnek profilleri analiz ederek, hangilerinin itibarlarını koruduğunu ve hangilerinin korumadığını değerlendirecekler.
- İnternet ortamında gizli kalması gereken bilgi ile paylaşılabilecek bilgiyi ayırt edebilecekler.
- Çevrim içiyken gizlilik ve güvenlik konularında duyarlı davranabilecekler.
- Güçlü parolaları nasıl oluşturacaklarını öğrenecekler.
- Web kaynaklarını karşılaştırarak analiz edebilecekler.
- Çeşitli dijital ortamların güvenlik düzeyine ilişkin değerlendirme yapabilecekler.
- Gizlilik ve güvenlik ayarlarını uygun bir biçimde düzenleyebilecekler.
- İnternette karşılaşabilecekleri siber tuzaklara karşı olumlu tutum geliştirebilecekler.

Etkinlik Listesi

1. BÖLÜM: İNTERNETİ NE KADAR TANIYORUZ?	
Etkinlik 1: İnterneti ne kadar tanıyoruz?	1 Ders
Etkinlik 2: Bildiklerim ve öğrenmek istediklerim_1	20 Dakika
Etkinlik 3: Terim kartları	1 Ders

2. BÖLÜM: ETKİLİ ARAMA YAPMA YÖNTEMLERİ	
Etkinlik 4: İnternette etkili arama yapma yöntemlerini öğrenelim	1 Ders
Etkinlik 5: Arama yapma yöntemlerini deneyelim	1 Ders

3. BÖLÜM: ÇEVRİM İÇİ KAYNAKLARI DEĞERLENDİRELİM	
Etkinlik 8: İnternette bulduğumuz kaynakları karşılaştıralım	2 Ders

4. BÖLÜM: DİJİTAL YURTTAŞLIK	
Etkinlik 7: Dijital yurttaşlık ve dijital zorbalık nedir?	2 Ders
Etkinlik 8: Çevrim içiyken dijital zorba olma	2 Ders
Etkinlik 9: Dijital yurttaşlık sözleşmesi	1 Ders
Etkinlik 10: Bilgisayarlar konuşuyor	2 Ders
Etkinlik 11: Siber dünyadan hikayeler	2 Ders

5. DİJİTAL AYAK İZİ VE İTİBAR YÖNETİMİ	
Etkinlik 12: Dijital ayak izi testi	1 Ders
Etkinlik 13: İnternette güvenli profiller	1 Ders

6. GÜVENLİ İNTERNET İÇİN GÜÇLÜ PAROLALAR	
Etkinlik 14: Güçlü şifre oluşturma yöntemleri	1 Ders

7. SİBER TUZAKLAR	
Etkinlik 15: Posta kutusundaki siber tuzaklar	1 Ders
Etkinlik 16: Siber tuzak örnekleri www.gencliknoktasi.com	2 Ders
Etkinlik 17: Siber tuzak videosu	1 Ders
Etkinlik 18: Bir Siber tuzağa düşersem?	1 Ders
Etkinlik 19: Bilgi yarışması	1 Ders
Etkinlik 20: Bildiklerim ve öğrenmek istediklerim_2	1 Ders

EĞİTİM ETKİNLİKLERİ

1. BÖLÜM: İNTERNETİ NE KADAR TANIYORUZ?

Etkinlik 1: İnterneti Ne Kadar Tanıyoruz?

Kazanım: Öğrenciler, kendi internet kullanım davranışlarına dair farkındalık geliştirecekler.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- İnternet Kullanım Grafiği Afişi
- Tahta kalemi
- Afişi tahtaya yapıştırmak için bant/uhu-tack

Uygulama:

- Öğrencilere, etkinlikle ilgili bilgi verin ve 'sınıfınızın internet kullanım alışkanlıkları' hakkında fikir sahibi olacağınız bir çalışma yapacağınızı söyleyin.
- İnternet Kullanım Grafiği Afişi'ni, sınıfta öğrencilerin görebileceği bir yere asın.

(Afişiniz yok ise; afişin içeriğini inceleyin ve afişteki soruları tahtaya yazarak, tahtada bir grafik şeklini oluşturmaya çalışın.)

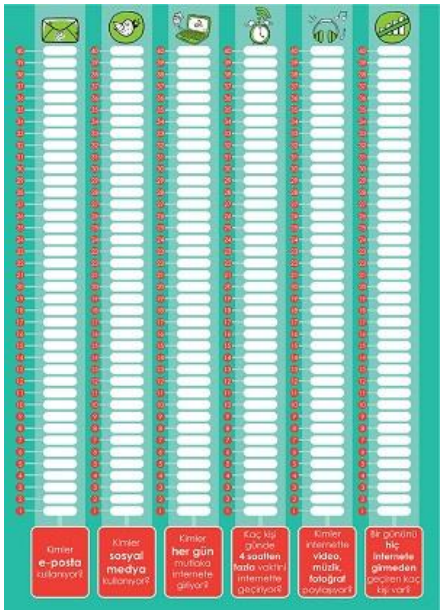

- Öğrencilere, aşağıdaki soruları sorun ve onlardan el kaldırarak yanıt vermelerini isteyin.

Sorular:

- Kimler e-posta kullanıyor?
- Kimler sosyal medya kullanıyor?
- Kimler her gün mutlaka internete giriyor?
- Kaç kişi günde 4 saatten fazla vaktini internette geçiriyor?
- Kimler internette video, müzik, fotoğraf paylaşıyor?
- Bir gününü hiç internete girmeden geçiren kaç kişi var?

- Her soruyu sorduktan sonra, yanıt veren kişi sayısı kadar, sorunun üzerindeki kutucukları işaretleyin. Bu işlemi her soru için yapın ve tüm soruları tamamlayın.
- Tüm sorular tamamlandığında, bir grafik görüntüsü oluşturacaksınız. Öğrencilerinize aşağıdaki tartışma sorularını sorarak, öğrencilerin yorumlarını alın ve grafiği birlikte değerlendirin.

Tartışma Soruları:

- Grafiğimizin en yüksek oranı hangisi?
- Peki, çıkan en düşük oran hangisi? Sizce nedeni ne olabilir?
- Sınıfımızın e-posta kullanımı hakkında neler söyleyebilirsiniz?
- Grafiğe bakarak sınıfımızın internet kullanım alışkanlıklarına dair neler söylersiniz?
- Sizce bu grafiğe nasıl bir isim verebiliriz? Siz olsaydınız, bu grafiğin başlığına ne yazardınız?

- *Etkinlik sonunda hazırladığınız afişi, 'Etkinlik 3: Terim Kartları' etkinliğinde kullanmak üzere saklayın.*

Etkinlik 2: Bildiklerim ve Öğrenmek İstediklerim-1

Kazanım: Öğrenciler, proje etkinlikleri süresince kendi gelişimlerini değerlendirecekler.

Süre: 20 dk

Araç-Gereç:

- Bildiklerim ve Öğrenmek İstediklerim Formu (Öğrenci sayısı kadar)
- Kalem
- Bir adet dosya

Uygulama Öncesi Notlar:

- Bu etkinlik, proje kapsamında öğrencilerin kendi bilgi düzeylerini değerlendirebilecekleri bir öz değerlendirme çalışması olarak tasarlanmıştır. İki uygulama aşamasından oluşan etkinlikte, 'İnternet Sözlüğü Formu' isimli bir çalışma kullanılacaktır.

Uygulama:

- Öğrencilere, 'İnternet Sözlüğü' isimli çalışma kâğıtlarını dağıtın ve isimlerini yazmalarını söyleyin.

*(Çalışma kâğıdı yerine, öğrencilerinizden defterlerini ya da bir A4 kâğıdını kullanmalarını da isteyebilirsiniz. Sayfayı ikiye bölerek, birinci bölüme '**Bildiklerim**'; ikinci bölüme ise '**Öğrenmek İstediklerim**' yazmalarını isteyebilirsiniz.)*

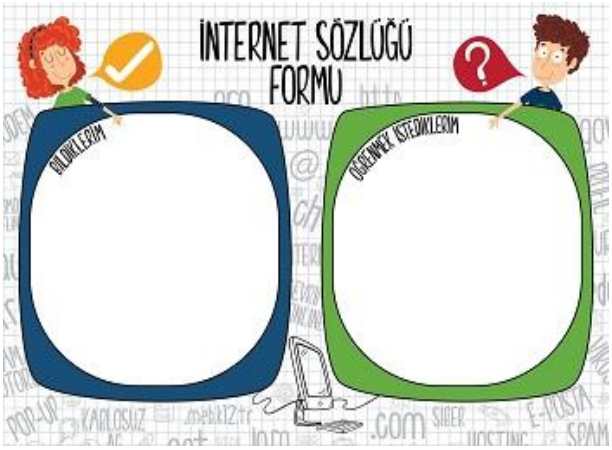

- Öğrencilerinizden, 'Bildiklerim' isimli bölüme, internet ile ilgili bildikleri ve internette yaptıkları işlemleri düşünmelerini ve daha sonra yazmalarını isteyin. Örnek: e-posta gönderimi, araştırma yapma, program indirme, oyun oynama, üye olma, internete girebilme gibi örnekler vererek internet ile ilgili sahip oldukları (temel/günlük) bilgileri ya da becerileri yazmaları için öğrencileri yönlendirebilirsiniz.
- Daha sonra, 'Öğrenmek İstediklerim' isimli bölüme de, internet ile ilgili merak ettikleri ve öğrenmek istedikleri bilgileri veya uygulamaları yazmalarını isteyin. Öğrencilerinize, bu bölüme yazacakları bilgilerin ders içerisinde öğrenmek üzere düşünmemelerini, genel olarak internet ile ilgili öğrenmek istedikleri her şeyi yazabileceklerini paylaşın.
- Formları öğrencilerinizden geri alın ve hiçbir değerlendirme yapmadan "formları saklayacağınızı ve uygulayacağınız son etkinlikte tekrar kullanacağınızı" söyleyin.

- Formları, dosya içerisine koyun ve saklayın. Proje kapsamında uygulamayı planladığınız son etkinliğin ardından, çalışma kağıtlarını öğrencileriniz ile tekrar paylaşmış olacaksınız. **Bakınız;** Etkinlik 20: Bildiklerim ve Öğrenmek İstediklerim_2

Etkinlik 3: Terim Kartları

Kazanım: Öğrenciler, internet terminolojisi ile ilgili var olan bilgilerini sınayacaklar.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- Terim kartları
- Kartları tahtaya yapıştırmak için uhu-tack
- Tahta kalemi
- İnternet Kullanım Grafiği Afişi (Etkinlik 2'de hazırladığınız çalışma)

Ön Hazırlık:

- Terim kartlarını, uygulamadan önce inceleyin. Eklemek istediğiniz terimler varsa, boş kartların üzerine yazarak dersten önce hazırlayın.
- 'Etkinlik 2: İnterneti Ne Kadar Tanıyoruz?' ve 'Etkinlik 3: Terim Kartları' isimli bu iki etkinliği lütfen ardı ardına uygulamaya çalışın. Her iki etkinlikte de amaç, öğrencilerin zihinlerinde interneti ne kadar bilinçli kullandıklarına dair soru işaretleri uyandırmak, kendilerini grup içinde değerlendirerek internet kullanım alışkanlıkları hakkında farkındalık kazanmalarını sağlamaktır. Her iki etkinliğin sonunda, öğrencilere soracağınız sorular ile verimli bir tartışma ortamı yaratmaya çalışın. Diğer etkinlikler için de, önemli bir başlangıç etkinliği gerçekleştirerek öğrencilerinizin konuya olan motivasyonlarını ve dikkatlerini arttırabilirsiniz.

Uygulama:

- Tahtayı üçe bölün. Tahtanın üst kısmına gelecek şekilde her bölüme sırası ile 'Hiç-Orta-Çok' başlıklarını yazın.

- Terim kartlarını hazırlayın ve terimlerin yazıldığı kartların ön yüzünü öğrenciler görecek şekilde tutun.

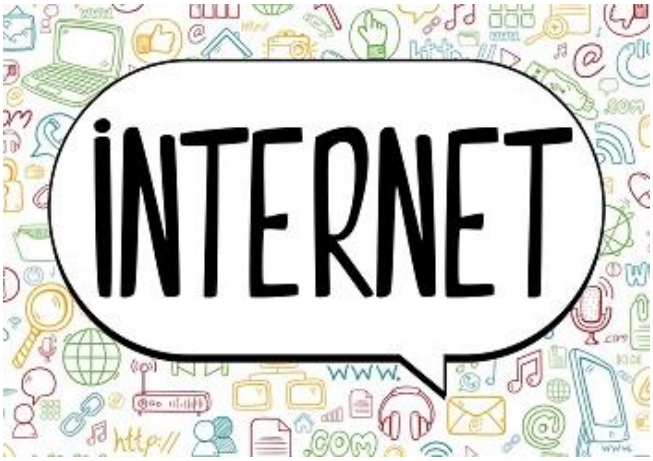

- Öğrencilere, üzerinde terim, sembol veya işaretler bulunan kartları teker teker gösterin ve 'Bu nedir? Bunun anlamını kaç kişi biliyor?' sorularını sorun.
- Sınıftan aldığınız geri dönüşü şu şekilde değerlendirin:
    - Gösterdiğiniz karttaki terimin anlamını bilen öğrenci yok ise, kartı tahtanın 'Hiç' yazan bölümüne yapıştırın. Size göre orta derecede bilinen kartları 'Orta' yazan bölüme; sınıfın genel olarak çoğunluğunun bildiği ve tanıdığı kartları ise 'Çok' yazan bölüme düzenli bir şekilde yapıştırın.
- Tüm soru kartlarını tamamlandıktan sonra, tahtada yaptığınız gruplandırmayı öğrencilere anlatın ve aşağıdaki soruları sorarak, öğrencilerin yorumlarını alın.
    - Bu terimler/semboller internette nerelerde karşımız çıkıyor?
    - Hangilerini daha çok kullanıyoruz? İlk defa gördüğünüz sembol var mı?
    - En çok kullandığınız ama anlamını bilmedikleriniz hangileri?
    - Sizce, neden bu terimlerin anlamlarını hiç bilen çıkmadı? (1. Bölümü göstererek)
    - Sizce, neden bu terimlerin anlamlarını bilen kişi sayısı az? (2. Bölümü göstererek)
    - Sizce, neden bu terimlerin anlamlarını bilen kişi sayısı çok? (3. Bölümü göstererek)
- Daha sonra, 'Hiç' bölümündeki kartlardan başlayarak sembol ve terimlerin anlamlarını öğrencilere açıklayın.
- Öğrencilere, bir önceki etkinlikte yaptığınız 'İnternet Kullanım Grafiği Afişini' gösterin/hatırlatın.
- Öğrencilerinize aşağıdaki tartışma sorularını sorarak, öğrencilerin yorumlarını alın ve grafiği hep birlikte değerlendirin.

Tartışma Soruları:

- Sizce neden bu iki etkinliği yaptık?
    - Sınıfımızın internet kullanım alışkanlıklarını gösteren afiş, bizlere neyi gösteriyordu?
    - Peki, kartlara baktığınızda kendinizi internet ile ilgili ne kadar bilgili hissediyorsunuz?
- İnterneti bu kadar sık kullanmamıza rağmen, sizce interneti ne kadar tanıyoruz?
- İnterneti, yeteri kadar tanımadan kullanırsak, sizce neler olabilir?
- Sizce, internette kullandığımız terim veya sembolleri neden öğrenmeliyiz?

2. BÖLÜM: ETKİLİ ARAMA YAPMA YÖNTEMLERİ

Etkinlik 4: İnternette Etkili Arama Yapma Yöntemlerini Öğrenelim

Kazanım: Öğrenciler, internetteki bilgi fırsatlarını yakalamak için doğru arama yapma yöntemlerini öğrenecekler.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- İnternette Etkili Arama Yapma Yöntemleri Sunumu ve Konuşma Notları
- Bilgisayar, projeksiyon

Uygulama:

- Öğrencilere, aşağıdaki soruları sorarak etkinliğe giriş yapın.
  - İnternette herhangi bir konu hakkında arama yapıyor musunuz? Örnek verebilir misiniz?
  - Nasıl arama yapıyorsunuz? Tarif eder misiniz?
  - Örneğin, bir konuyu aradınız ve konuyla ilgili bir sürü web sitesi ya da görsel (fotoğraf/resim) ekranınızda listelendi. Neye göre tıklayacağınız siteleri seçiyorsunuz?
  - Görsel (fotoğraf/resim) aramak için, ne yapıyorsunuz?
  - Daha önce sesli arama diye bir uygulama duydunuz mu? Nereden duydunuz?
  - Bir sunum yani power point dosyası aradınız mı? Nasıl yaptınız?

- Daha sonra, konuşma notlarından da yararlanarak Etkili Arama Yapma Sunumu'nu yapın.

Etkinlik 5: Arama Yapma Yöntemlerini Deneyelim

Kazanım: Öğrenciler, internette doğru arama yapma yöntemlerini deneyerek uygulayacaklar.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- Bilgisayar
- İnternet bağlantısı
- Haftanın Afişi / İnternet Afişi
- Afişi yapıştırmak için uhu-tack

Önerilen Ortam:

- Bilgisayar Laboratuvarı
  - Afişi, sınıfınız ya da bilgisayar laboratuvarınız dışında, okulunuzda tüm öğrencilerinizin rahatça görebileceği ve inceleyebileceği yerlere asabilirsiniz.

Ön Hazırlık:

Bu etkinlikte öğrencilerin, bir önceki etkinlikte uyguladığınız Etkili Arama Yapma Sunumu'nda yer alan yöntemleri denemeleri planlanmıştır. Bu uygulama ile ilgili olarak:

- Uygulamanın etkili olabilmesi için, öğrencilerinizin arama yapmalarını isteyeceğiniz konuyu önceden belirleyin. Dilerseniz, konuyu farklı branş dersi öğretmenleri ile işbirliği yaparak da belirleyebilirsiniz. Böylece öğrenciler, hem arama yöntemlerini denemiş hem de farklı bir ödev için araştırma yapmış olabilirler.
- Bilgisayar laboratuvar sınıfınız bu uygulama için elverişli değil ise, uygulamayı ödev olarak planlayabilirsiniz.

Uygulama:

- Öğrencilerinize, Etkili Arama Yapma Sunumunu hatırlatın.
- Öğrencilerinizi ikili gruplara ayırın ve bir konu verin. Her gruptan, verdiğiniz konuyla ilgili arama yapmalarını isteyin. Arama yaparken, sunumda yer alan tüm uygulamaları denemelerini sağlayın.
- **Daha sonra, haftanın afişini öğrencilerinize göstererek tanıtın. Okulda uygun görülen bir alana asarak öğrencilerinizi yönlendirin ve ders dışındaki zamanlarda da afişi incelemelerini isteyin.**

3. BÖLÜM: ÇEVRİM İÇİ KAYNAKLARI DEĞERLENDİRELİM

Etkinlik 6: İnternette Bulduğumuz Kaynakları Karşılaştıralım

Kazanım: Öğrenciler, farklı web sitelerini karşılaştırarak doğru bilgi kaynağına ulaşma yöntemlerini deneyimleyecekler.

Süre: 2 Ders

Araç-Gereç:

- Web Değerlendirme Formu
- Kalem
- Bilgisayar
- İnternet bağlantısı
  - İnternet bağlantınız yok ise,
    - Öğrencilerin etkinliği gerçekleştirebilmesi için, önceden
    - belirleyeceğiniz örnek web sitelerinin ana sayfa görüntülerini alarak birer çalışma kâğıdı yaratabilirsiniz.
    - Çalışmayı ödev olarak verebilir ve öğrencilerinizden sizin
    - belirlediğiniz iki web sitesini karşılaştırmasını isteyebilirsiniz.
- Tahta ve tahta kalemi
- İnternetteki Kaynaklarınızı Değerlendirin Afişi
- Afişi yapıştırmak için uhu-tack

Önerilen Ortam:

- Bilgisayar Laboratuvarı
- Afişi, sınıfınız ya da bilgisayar laboratuvarınız dışında, okulunuzda öğrencilerinizin rahatça görebileceği ve inceleyebileceği yerlere asabilirsiniz.

Ön Hazırlık:

- Etkinlik, öğrencilerin çevrim içi kaynakları deneyimleyerek karşılaştırmaları amacı ile planlanmıştır. Etkinlik için tasarlanan Web Değerlendirme Formu'nda yer alan kriterlere göre, öğrencilerin karşılaştırabileceğini düşündüğünüz 2 farklı web sitesine, etkinlik öncesinde siz karar verebilirsiniz.
- **İnternet bağlantınız yok ise;**
  - **Alternatif Uygulama:** Öğrencilerin etkinliği gerçekleştirebilmesi için, önceden belirleyeceğiniz örnek web sitelerinin ana sayfa görüntülerini alarak birer çalışma kağıdı yaratabilirsiniz. Öğrencilerden, farklı web sayfası görüntülerinin olduğu çalışma kağıtlarını, yine Web Değerlendirme Formu ile karşılaştırmalarını isteyerek, etkinliği gerçekleştirebilirsiniz.

- **Alternatif Uygulama:** Çalışmayı ödev şeklinde planlayabilirsiniz. Bunun için öğrenci sayısı kadar 'Web Değerlendirme Formu' çoğaltarak öğrencilere dağıtın ve formu nasıl dolduracaklarını anlatın. Ödeve hazırlık olarak, aşağıdaki etkinlik yönergesinde geçen tartışma sorularını öğrencilere sorarak, konuya giriş yapın. Sonrasında ödev çalışmalarını verin. Bir sonraki ders, mutlaka formları sunmaları için öğrencilerinize fırsat verin. Sunumlar sonrasında her gruba geri bildirim vermeyi unutmayın.

Uygulama:

- Öğrencilerden, ikili gruplar oluşturmalarını isteyin ve Web Değerlendirme Form'larını her gruba dağıtın.
- Gruplardan, formda yazan bilgileri okumalarını ve incelemelerini isteyin.

Not: Bu etkinlikte amaç, web sitelerinin güvenirliğinden önce, öğrencilerin içeriğin güvenirliği konusunda farkındalıklarını geliştirmektir. Bu nedenle, formda yazan kriterler sadece içeriğin güvenirliği ile ilgili olarak hazırlanmıştır.

- **Öğrencilere, aşağıdaki soruları sorun ve yanıtlarını tahtaya not edin.**
  - İnternette arama yaparken, burada yazan bilgilerin hangilerine dikkat
  - ediyorsunuz?
  - İlk defa gördüğünüz bilgiler var mı?
  - Bu bilgilere dikkat etmek sizce neden önemli olabilir?
  - Bu bilgilere dikkat etmezsek neler olabilir?
  - Bu forma eklemek istediğiniz başka bilgiler var mı? Sizce, başka nelere dikkat
  - edebiliriz?
- Daha sonra belirlediğiniz 2 web sitesini açmalarını söyleyin ve verdiğiniz formdaki yönlendirmelere göre bu iki siteyi karşılaştırmalarını isteyin.
- Gruplar çalışmalarını tamamladıktan sonra, formlarını değerlendirmelerini ve diğer gruplar ile paylaşmalarını isteyin.
  - Grup sunumları sırasında güvenlik kurallarının önemini vurgulayın.
- Grupların paylaşımlarından sonra, öğrencilere bu etkinlik için bir isim/slogan bulma etkinliği yapacağınızı söyleyin. Tahtaya '…… OLUN!' yazın.

WEB SİTESİ DEĞERLENDİRME FORMU

	1. WEB SİTESİ		2. WEB SİTESİ	
	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR
Web sitesinin kime ait olduğu yazıyor. (Kurum, marka, şirket, tanınmış kişi)				
İçerdiği bilgileri doğrulayabileceğim telefon, e-posta, adres gibi iletişim bilgileri var.				
İçerikleri kimin yazdığı belirtilmiş.				
İçeriklerinin ne zaman yazıldığını gösteren tarihler var.				
Web sitesindeki tüm bağlantılar çalışıyor.				
"Hakkımızda", "İletişim", "Bize Ulaşın" gibi bölümler var ve hepsi çalışıyor.				
Kullanılan fotoğraflar gerçek mi?				
İçerikte dilbilgisi, yazım ve cümleye yapılan doğru şekilde kullanılıyor.				

- Öğrencilere, ‘Herhangi bir web sitesindeki bilgilere inanmadan ve bilgileri kullanmadan önce nasıl davranmalıyız?’ sorusunu sorun.
- Yanıtlarını, boşluğu dolduracak şekilde slogan olarak düşünmeleri için zaman verin. Geri dönüşleri tahtaya yazarak, öğrencilere katılımları için teşekkür edin. Örnekler:
    - Şüpheci Olun! - Dikkatli Olun! - Gözü Açık Olun! - Tilki Gibi Kurnaz Olun! - Bir Dedektif Gibi Olun! - Temkinli Olun! - Güvende Olun! - Bir Tuzak Avcısı Olun!
- **Daha sonra, haftanın afişini öğrencilerinize göstererek tanıtın. Okulda uygun görülen bir alana asarak öğrencilerinizi yönlendirin ve ders dışındaki zamanlarda da afişi incelemelerini isteyin.**

4. BÖLÜM: DİJİTAL YURTTAŞLIK

Etkinlik 7: Dijital Yurttaşlık ve Dijital Zorbalık Nedir?

Kazanım: Öğrenciler, 'Dijital Yurttaşlık' kavramının ne olduğunu öğrenecekler.

Süre: 2 Ders

Araç-Gereç:

- Yurttaşlık ve Dijital Yurttaşlık Görselleri
- Tahta (ya da 2 flip-chart) ve tahta kalemi
- Görselleri yapıştırmak için uhu-tack
- Dijital Yurttaşlık Videosu
- Bilgisayar, projeksiyon
- Tahta, tahta kalemi

Ön Hazırlık: Bu etkinlik, basit bir zihin haritası uygulamasına göre tasarlanmıştır. Etkinlik öncesinde, lütfen etkinlik sonunda yer alan zihin haritaları uygulamaları ile ilgili kısa bilgi notunu okuyarak ön hazırlığınızı tamamlayın.

Uygulama:

- Öğrencilere, etkinlik uygulamaları ile ilgili bilgi verin.
- Tahtayı iki eşit bölüme ayırın ve birinci bölüme 'Yurttaş' görselini yapıştırın. Görselin, tahtanın ortasında olmasına dikkat edin.
- Öğrencilere, aşağıdaki soruyu sorun ve 10 saniye boyunca hiç bir şey söylemeden, 'Yurttaşlık' üzerine düşünmelerini isteyin.

'Hepimiz bu ülkede yaşayan ve eşit haklara sahip vatandaşlar yani yurttaşlarız. Birlikte yaşayan yurttaşlar olarak, bazı toplumsal kurallara ya da yasaların belirlediği kurallara uymak zorundayız. Daha iyi bir yurttaş olmak için, sizce insanlar birbirlerine nasıl davranmalı?'

- Daha sonra aşağıdaki açıklamayı yapın ve öğrencilerin söyledikleri kelimeleri görselden oklar çıkararak tahtaya yazın.

'Şimdi, sırayla herkes aklına gelen ilk yanıtı söylesin. *Doğru ya da yanlış yanıt diye bir şey yok. Aklımıza gelen her şey önemli! Kimse kimsenin söylediği şey hakkında yorum yapmayacak. Aklımıza o an bir şey gelmiyorsa pas deyip yanımızdaki arkadaşımıza sıramızı vereceğiz.'*

Örnek: Yalan söylememek, hırsızlık yapmamak, dolandırıcılık yapmamak, hakaret etmemek, trafik kurallarına uymak, nezaket kurallarına uymak, sıraya girmek, çevreyi korumak ve kirletmemek, başkalarının haklarına saygı duymak, doğaya saygı duymak gibi…

- Öğrencilerin söyleyecekleri bittikten sonra, tahtanın diğer yarısına –yine birinci bölümde olduğu gibi- 'Dijital Yurttaşlık' görselini yapıştırın. Görselin, tahtanın ortasında olmasına dikkat edin.
- Öğrencilere, bu sefer aşağıdaki soruyu sorun ve yine 10 saniye boyunca hiç bir şey söylemeden, 'Dijital Yurttaşlık' üzerine düşünmelerini isteyin.

'İnternet aracılığı ile dünyanın dört bir yanından birbirine bağlanan insanlar aynı çevrim içi ortamı paylaşırlar. Tıpkı, bizim aynı ülkeyi, aynı şehri paylaştığımız gibi. Buna dijital ya da siber dünya da diyebiliriz… Ve çevrim içi ortamda da, gerçek hayatta olduğu gibi bazı kurallar vardır. Dijital ortamı paylaşan herkesin bu kurallara uyması beklenir. İşte buna da dijital yurttaşlık diyoruz. Yani, gerçek hayatta uymamız gereken tüm kurallara internette gezinirken de uymamız gerekir. Peki, sizce internet ortamındayken, iyi bir dijital yurttaş olmak için birbirimize nasıl davranmalıyız?'

- Öğrencilerin söyledikleri kelimeleri görselden oklar çıkararak tahtaya yazın.
- Daha sonra, öğrencilere bir video izleyeceğinizi söyleyin ve videoyu dikkatlice izlemelerini isteyin.
- Videoyu izleyin ve öğrencilere aşağıdaki tartışma sorularını sorarak geri dönüşlerini alın. *(Tartışma sorularını tamamladıktan sonra, zamanınız varsa, videoyu tekrar izleyebilirsiniz.)*

Tartışma Soruları:

- Videoda 'Dijital Yurttaşlık' ile ilgili neler anlatılıyordu? Aklınızda neler kaldı?
- Anlamını bilmediğiniz kelimeler oldu mu?
- Hangi kurallar anlatılıyordu? Bu kurallara kimse uymazsa ne olur?
- Dijital zorba kime denir? Hatırlıyor musunuz?
- Bu videoya bir isim vermek isteseydiniz, ne olmasını isterdiniz?

- Daha sonra, tahtadaki notlara tekrar geri dönün ve öğrencilerden eklemek istedikleri yeni bilgiler olup olmadığını sorun. Yeni eklemeleri, yazarak geri dönüşleri alın.
- Aşağıdaki bilgileri paylaşarak, etkinliği tamamlayın.

'İnternet ortamındayken, dijital yurttaşlık kurallarına uymamız hem kendimiz hem de o ortamı paylaşan herkes için çok önemlidir. Bunun için, gerçek hayatta yapmayacağımız hiçbir şeyi, internet ortamında da yapmamalıyız. Eğer, dijital yurttaşlık kurallarına uymaz isek, zorbalık yapmış oluruz. Dijital zorba olmamak için, uzak durmamız gereken davranışları hiç unutmayalım:

- Başkalarına küfür etmek,
- Şantaj yapmak
- Aşağılamak
- Tehdit etmek
- Hırsızlık yapmak. Yani, izinsiz bir şekilde, başkasına ait bir içeriği ve fotoğrafı kullanmak/yayınlamak
- Kaba ve küçük düşürücü mesajlar göndermek, yorumlar yapmak
- İsim ya da lakap takmak
- Sahtekârlık yapmak. Yanlış bilgiler ile profiller oluşturmak ve bu profiller üzerinden paylaşımlar yapmak.
- Yalan bilgiler yayınlamak
- Başkaları hakkında dedikodu ya da yorum yapmak
- Başkalarının şifre ve kişisel bilgilerinin gizliliğine saygı duymamak, öğrenmeye çalışmak

Zihin Haritası Nedir?*

Zihin Haritası, Tony Buzan tarafından geliştirilen ve özellikle hafıza, yaratıcılık, öğrenme ve görsel bir düşünme aracı, yöntemidir. Bu yöntem, bir kavram ya da bir konu hakkında düşünceler oluşturmak, düşünceleri görselleştirmek, tasarlamak ve sınıflamak için kullanılır. Eğitim süreçlerinde, problem çözmede ve karar verme süreçlerinde zihin haritaları oldukça sık kullanılan bir yöntemdir.

Zihin haritası, bir konu hakkında, özgür bir şekilde, çok sayıda fikir üretmek ve akla gelen her türlü düşünceyi değerlendirmek için beyne egzersiz yaptırmaktır. Herhangi bir kavram, bilgi, düşünce üzerine aklınıza gelen anahtar sözcük ve imgeleri kağıt üzerine aktarırsınız. Bu yöntem, hem bilgiyi hatırlamanızı kolaylaştırır, hem çağrışım yaptırarak yeni kelimeler, fikirler bulmanızı sağlar. Etkinlik için yaratıcı ve hızlı bir giriş/ısınma etkinliği olarak kullanılacak olan zihin haritasının yapımı için aşağıda bazı öneriler yer almaktadır.

Zihin Haritasını Geliştirmek İçin Öneriler:

- Kâğıdı yatay kullanın.
- Haritanın merkezine resim koyun.
- Resimlerle zenginleştirin.
- Bol miktarda renkli ve fosforlu kalem kullanın.
- Hareket ekleyin.
- Düzenli ve uygun aralıklarla yazın.
- Merkezi çizgileri kalınlaştırın.
- Harfleri eksiksiz kullanın.
- Ok işaretleri kullanın.
- Birbiriyle ilişkili dalları birleştirin.
- Dal ve kelime uzunluklarını eşit yapın.
- Vurgulamalar kullanın.
- Özgün hale getirmek için şifreleyin.
- Alt dalları kodlayabilirsiniz.
- Arada bir haritanıza kuşbakışı bakın.
- Çağrışımlarınızı serbest bırakın.
- Saçma ve anlamsız gelen fikirleri göz ardı etmeyin.
- Başka haritalardaki güzel örnekleri kopyalayın.

*Kaynak: Buzan, T., Buzan, B. (2011) Zihin Haritaları. (G. Tercanlı, Çev) İstanbul: Alfa

Etkinlik 8: Çevrim İçiyken Dijital Zorba Olma

Kazanım: Öğrenciler çevrimiçi durumda doğru ve bilinçli davranışlar sergileme ile ilgili farkındalık geliştirecekler.

Süre: 2 Ders

Araç-Gereç:

- Kağıt ve kalem (grup sayısı kadar)
- Dijital Yurttaşlık Afişi
- Afişi yapıştırmak için uhu-tack

Önerilen Ortam:

- Afişi, sınıfınız ya da bilgisayar laboratuvarınız dışında, okulunuzda öğrencilerinizin rahatça görebileceği ve inceleyebileceği yerlere asabilirsiniz.

Ön Hazırlık:

- Etkinlikte her grup için ayrı bir içerik/ürün kurgulanmıştır. Sınıf içi uygulamada, yönergede yer aldığı gibi tüm etkinlikleri uygulayabilir ya da seçtiğiniz tek bir etkinliği tüm gruplar için gerçekleştirebilirsiniz.

Uygulama:

- Öğrencilere, daha önceki derslerde 'Dijital Zorbalık' kavramı ile ilgili paylaştığınız bilgileri ve izlediğiniz videoyu kısaca hatırlatın. Aşağıdaki soruları sorun ve etkinliğe giriş yapın.
    - Dijital yurttaşlık ne demekti? Neler hatırlıyorsunuz?
    - Daha iyi bir dijital yurttaş olmak için, hangi kurallara uymamız gerekirdi?
    - Bu kurallara uymazsak ne olur?
    - Dijital zorbalık konusunda ne hatırlıyorsunuz?
- Öğrencilere yapacağınız etkinlik ile ilgili bilgi verin.
- Öğrencileri 4 gruba ayırın ve her grup ile aşağıda belirtildiği şekilde uygulama yönergelerini paylaşın.

1. **Grup: Yaratıcı Slogan Etkinliği**

- Gruplarla çalışmaya başlamadan önce aşağıdaki bilgileri ve soruları paylaşın ve üzerinde düşünmeleri için öğrencilere zaman verin. *(Etkinlikte sloganları yazmak için, olanaklarınız çerçevesinde renkli kartonlar, boya kalemleri de kullanabilirsiniz.)*
- Öğrencilerden '**Dijital zorba olmamak için**, uyulması gereken kuralları' kısa, esprili, eğlenceli ve çarpıcı hale getirerek sloganlar, cümleler bulmalarını isteyin.
- Gruplardan, buldukları sloganlar üzerinde, aşağıdaki soruları da yanıtlayacak şekilde düşünmelerini isteyin.
    - Sloganınızın amacı ne?
    - Kimler için hazırladınız?

- Sloganınız nerelerde yer alacak? (Televizyon, sokak panoları, reklam tabelaları, okullar, internet vb.)
- Sizce, bu sloganı duyduklarında insanların tepkisi nasıl olacak? Neler hissetmelerini ya da neler düşünmelerini isterdiniz?

Bilgi Notu:

'Slogan, düşüncelerinizi ya da vermek istediğiniz mesajları, insanların kolay hatırlayıp tekrar edebileceği şekilde, kısa, çarpıcı ve farklı sözler ile ifade etmemizi sağlar. Sloganlar, önemli iletişim araçlarıdır. Bize, akılda kalıcı önemli mesajlar verirler. Peki, iyi bir slogan nasıl olur? İyi bir slogan orijinaldir. Çünkü sıradan sloganlar, hemen unutulur. Uzun süre insanların aklında kalmalıdır. Eğlencelidir, insanlarda heyecan uyandırır. Kısa ve söylemesi kolaydır. Vermek istediğiniz mesajı, insanlar anlar ve arkadaşları arasında da sevdikleri sloganları kullanmak ister. Aklınıza gelen sloganlar neler? Sizce, neden bu sloganlar aklınızda kaldı? Şimdi sizler de insanların akıllarında kalacak sloganlar için düşünmeye başlayın…'

2. Grup: Hikâye Yazma Etkinliği

- **Materyaller:** Kalem, kağıt
  - Grup üyeleriyle çalışmaya başlamadan önce, aşağıdaki bilgileri ve soruları paylaşın ve üzerinde düşünmeleri için öğrencilere zaman verin.
  - Öğrencilerden 'Dijital yurttaşlık kurallarına uymayan bir çocuğun başından geçenleri anlatan' bir hikâye yazmalarını isteyin. Gruplardan, yazacakları hikâyeyi aşağıdaki soruları da düşünerek oluşturmalarını isteyin.
    - Hikâyenin adı ne?
    - Hikâye nerede geçiyor?
    - Hikâyenin kahramanları/kişileri kimler?
    - Hikâyede geçen kahramanlarının özellikleri neler?
    - Bu hikâye kimler için yazıldı? Okuyanlar, bu hikâyeden ne öğrenebilirler?

3. Grup: E-posta Yazma Etkinliği

- **Materyaller:** Kâğıt, kalem
  - Grup üyeleriyle çalışmaya başlamadan önce, aşağıdaki bilgileri paylaşın ve üzerinde düşünmeleri için öğrencilere zaman verin.

    'Çevrimiçiyken, farkında olmadan dijital zorbalık yapan bir arkadaşınız olduğunu düşünün. Siz ise, dijital yurttaşlık kurallarını derste öğrendiniz ve bu kuralları uygulamaya karar verdiniz. Çünkü eğer uygulamazsanız başınıza gelebilecek şeylerin neler olduğunu sizler artık biliyorsunuz. Dersten çıktınız ve öğrendiğiniz bu yeni bilgileri, hemen arkadaşınız ile paylaşmak ve onu uyarmak

istiyorsunuz. Onu dijital zorba olmaması için ikna edecek ve bilgilerinizi paylaşacak bir e-posta yazacaksınız.'

- Gruplardan, yazacakları e-postayı aşağıdaki soruları da düşünerek oluşturmalarını isteyin.
    - E-postayı kime gönderiyorsunuz?
    - E-posta'nın konu bölümüne ne yazacaksınız?
    - Sizce böyle bir e-posta alan ve siber zorbalık yapan arkadaşınız, neler düşünecek? Neler öğrenecek? Sizce ikna olacak mı? Size nasıl bir cevap yazacak?

4. Grup: Gazete/Televizyon Haberi Etkinliği

- **Materyaller:** Örnek olması için bir günlük bir gazete, kağıt ve kalem
    - Grup üyeleriyle çalışmaya başlamadan önce, aşağıdaki bilgileri paylaşın ve üzerinde düşünmeleri için öğrencilere zaman verin

'Geçtiğimiz aylarda, İstanbul'da, 13-17 yaş arası 13.500 gencin katıldığı bir araştırma yapıldı. Bu araştırmada çıkan bazı sonuçlar şu şekilde:

- *Her 4 öğrenciden 3'ü her gün internete giriyor.*
- *Her 10 öğrenciden 8'inin sosyal medya hesabı var.*
- *Öğrencilerin %30'u parolalarında doğum tarihlerini kullanmakta bir sakınca görmüyor.*

Bu araştırmayı konu alan bir haber yapacaksınız. Haberinizi gazete haberi ya da televizyonda yayınlanacak bir haber olarak düşünebilirsiniz. Haberinizde, internet kullanım oranlarının yüksek olan gençlere parola güvenliği konusunda neler söylersiniz?'

- Gruplardan, yazacakları haberi aşağıdaki soruları da düşünerek oluşturmalarını isteyin.
    - Haberin başlığı ne olacak?
    - Haber nerede yayınlanacak? Kaç kişiye ulaşacak?
    - Haber nasıl bir etki yaratacak?
    - Haberi izleyen öğretmenler, aileler ve gençler ne düşünecek?
- Grupların sırası ile sunumlarını yapmalarını sağlayın ve her gruba çalışmaları için teşekkür edin.

- **Daha sonra, haftanın afişini, öğrencilerinize göstererek tanıtın. Okulda uygun görülen bir alana asarak öğrencilerinizi yönlendirin ve ders dışındaki zamanlarda da afişi incelemelerini isteyin.**

Etkinlik 9: Dijital Yurttaşlık Sözleşmesi

Kazanım: Öğrenciler, dijital yurttaşlık kuralları ile ilgili öğrendikleri bilgileri kullanabilecekleri bir çalışmaya katılacaklar.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- 2 adet flip-chart ya da büyük bir kağıt/karton
- 'Dijital Yurttaşlık Sözleşmesi' yazı görseli
- Uhu-tack
- Renkli boya kalemleri

Uygulama:

- Tahtaya 'Dijital Yurttaşlık' kelimelerini yazın. Konuyla ilgili bugüne kadar yaptığınız aşağıdaki etkinlikleri öğrencilere hatırlatın ve neler öğrendiklerini sorun.
  - Dijital Yurttaşlık ve Dijital Zorbalık Nedir?
  - Dijital Yurttaşlık Videosu
  - Dijital Yurttaşlık Afişi
- Öğrencilere, 'Dijital Yurttaşlık' kavramı ile ilgili öğrendikleri bilgileri kullanabilecekleri bir etkinlik yapacağınızı söyleyin ve etkinlik ile ilgili bilgi verin.
- Flip-chartı tahtaya yapıştırın. Flip-chartın üzerine de başlık olarak 'Dijital Yurttaşlık Sözleşmesi' yazısını yapıştırın.
- Öğrencilere aşağıdaki açıklamayı yapın.

'İnternet dünyasında, herkesin uyması gerekli çevrim içi yurttaşlık kurallarını sizlerle birlikte yazılı bir sözleşme haline getireceğiz. Sözleşmede yer alacak maddeleri sizler belirleyeceksiniz. Bu maddeleri belirlerken, bugüne kadar öğrendiğiniz bilgileri hatırlayın. Oluşturulan sözleşme kurallarını sınıf olarak tekrar gözden geçirerek, son şeklini yine birlikte vereceğiz. Daha sonra herkes sözleşmede yer alan maddelere uyacağını belirtmek üzere hepimize söz verecek ve sözleşmenin altına adını-soyadını yazarak, daha iyi bir yurttaş olmak üzere sözleşmeyi imzalamış olacak.'

- Öğrencileri gruplara ayırın ve sözleşmede yer almasını istedikleri maddeleri birlikte tartışarak not almalarını isteyin. Gruplara, çalışmaları için 15 dakika zaman verin.
- Grup çalışmaları tamamlandıktan sonra her grubun kararlaştırdığı maddeleri paylaşmalarını isteyin ve söylenen maddeleri ayrı bir kağıda not alın. Benzer maddeleri tekrar yazmak yerine vurgulayabilirsiniz.
- Daha sonra maddeleri düzenleyerek, flip-chart üzerine 'Madde-1, Madde-2' şeklinde alt alta düzenli bir şekilde yazın.

- Tüm maddeleri yazdıktan sonra, herkesin sıra ile gelip, sözleşmenin altına adını-soyadını yazarak, imzalamalarını isteyin.
    - Not: Sözleşmeyi, imzalamak istemeyen öğrenciler olur ise, lütfen zorlamayın.
- Öğrencilerin imzalayarak tamamladığı çalışmayı, sınıfa ya da laboratuvar sınıfınıza asarak değerlendirin.

Etkinlik 10: Bilgisayarlar Konuşuyor!

Kazanım: Öğrenciler, farklı internet kullanım davranışlarına dair farklı kullanım durumlarını canlandırır.

Süre: 2 Ders

Ön Hazırlık:

- Öğrenci sayınıza göre, grup sayısını arttırabilir ve oluşturduğunuz yeni gruplara sizler de ayrı yönergeler hazırlayarak verebilirsiniz.

Uygulama:

- Öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak etkinliğe giriş yapın.
    - Bilgisayarınıza nasıl davranıyorsunuz? Okulda, evde ya da internet kafede kullandığınız bilgisayarları düşünün…
    - Bilgisayarınızı nasıl koruyorsunuz? (Güvenlik, virüs programları, oturum parolası, hijyen koşulları vb.)
    - Peki, bilgisayarınız konuşsaydı, sizin hakkınızda bize neler söylerdi? Paylaşmak isteyen var mı?
        - Şikâyet eder miydi? Hangi konularda şikâyet ederdi?
        - Yapmanızı isteyeceği şeyler olur muydu? Neler isterdi?
        - Sizce bilgisayarınız hangi konularda bir kullanıcı olarak sizden çok memnun olduğunu söylerdi? Örneğin, sizi hangi konularda överdi?
- Daha sonra öğrencileri üç gruba ayırın ve etkinlik basamakları ile ilgili genel olarak onları bilgilendirin.
- Her gruba, aşağıdaki senaryolardan birini verin ve senaryoları canlandırarak diğer arkadaşlarına olayı anlatmalarını/sunmalarını isteyin.
- Öğrencilerden, bu bilgileri okuyarak önce hep birlikte düşünmelerini ve üzerinde konuşmalarını isteyin.
- Gruplara çalışmaları için 10-15 dakika zaman verin.
- Öğrenciler, senaryoları geliştirebilir ve yeni bilgiler ekleyebilirler.
- İstedikleri materyalleri kullanabilirler.

Not: *Grup içerisinde rol dağılımı ve kurgunun geliştirilmesi konusunda yönlendirici olmayın. Tüm kararların ve hazırlıkların grup içerisinde tamamlanmasını isteyin.*

- Gruplar hazırlıklarını tamamladıktan sonra, sıra ile çalışmalarını sunmalarını isteyin.
- Her grup sunumu sonrasında, diğer öğrencilerin de yorumlarını alın. Gruplara, olumlu geri bildirim vererek, sunumları için teşekkür edin.

1. **Grup:**

Merhaba! Sizler, büyük bir okuldaki bir bilgisayar laboratuvarında bulunan bilgisayarlarsınız. Hepiniz, yan yana bulunan masalara yerleştirildiniz. Büyük ekranlarınız, klavyeleriniz ve fareleriniz var. Hepiniz çok hızlı çalışıyorsunuz. Öğrenciler, buraya gelmeyi ve sizleri kullanarak internete girmeyi çok seviyor. Her gün, farklı sınıflardan öğrenciler laboratuvara geliyor ve sizleri kullanıyor.

Geçen ders, öğretmenlerinden izin alan bir grup arkadaş, buraya geldi. Öğrenciler dijital yurttaşlık kurallarını bilmiyorlardı ve oldukça dikkatsizlerdi. Sizler bunu hemen anladınız ve dikkatli bir şekilde onları gözlemlemeye başladınız.

Bir ders boyunca internette sosyal medya sitelerine ve oyun sitelerine girdiler. Yeni sitelere üye oldular. E-postalarını kontrol ettiler ve arkadaşlarına bazı e-postalar gönderdiler. Tüm bunları yaparken, hiçbir dijital yurttaşlık kuralına uymadılar. Sizler, deneyimli bilgisayarlar olarak ekranlarınızda olup biten her şeyi dikkatlice izlemeye başladınız. Zaman zaman virüs programları aracılığı ile onları uyarmaya çalıştınız ama bir türlü dikkatlerini çekemediniz.

Biraz önce teneffüs zili çaldı ve hepsi laboratuvardan koşarak ayrıldı. Bazıları, e-posta hesaplarını bile kapatmadan çıktı. Öğrenciler çıktıktan sonra, bilgisayarlar kendi aralarında konuşmaya başladı.

Aşağıdaki sorular ile yukarıda anlatılan durumu arkadaşlarınıza canlandırarak anlatır mısınız? Bilgisayarları, bilgisayarları kullanan öğrencileri canlandırabilirsiniz. Yeni karakterler ekleyebilir, hikâyenin içeriğini ve senaryosunu geliştirebilirsiniz.

- Neler gözlemlediniz? Öğrenciler hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Ne gibi hatalar yaptılar? Neler gördünüz?
- Hangi sitelere üye oldular? Üye olurken, nasıl şifre oluşturdular?
- Sosyal medya sitelerinde bir şeyler paylaştılar mı? Neler paylaştılar?
- Yorum yaptılar mı ya da birilerinin yorumlarına yanıt verdiler mi? Yorum yaparken nelere dikkat ettiler?
- Sizi korudular mı? Bilgisayarlara zarar verecek programlar indirdiler mi?
- Sizce onları bekleyen tehlikeler neler?
- Bir daha geldiklerinde, ekranınızda onlara bir uyarı notu göstermek isteseydiniz oraya ne yazmak isterdiniz?

2. Grup:

Merhaba! Sizler, büyük bir okuldaki bir bilgisayar laboratuvarında bulunan bilgisayarlarsınız. Hepiniz, yan yana bulunan masalara yerleştirildiniz. Büyük ekranlarınız, klavyeleriniz ve fareleriniz var. Hepiniz çok hızlı çalışıyorsunuz. Öğrenciler, buraya gelmeyi ve sizleri kullanarak internete girmeyi çok seviyor. Her gün, farklı sınıflardan öğrenciler laboratuvara geliyor ve sizleri kullanıyor.

Bu sabah, laboratuvarın boş olması gereken bir derste, bir grup arkadaş buraya geldi. Onlar içeri girer girmez, öğretmenlerinden izin almadan geldiklerini anladınız. Öğrenciler, kısık sesle konuşuyor ve çok dikkatli hareket ediyorlardı. Sizler de dikkatli bir şekilde onları gözlemlemeye başladınız.

Bir ders boyunca internette bir sosyal medya sitesinde zaman geçirdiler. Amaçlarının, bir sınıf arkadaşlarının hesabını ele geçirmek olduğunu fark ettiniz ve ekranlarınızda olup biten her şeyi dikkatlice izlemeye başladınız.

Öğrenciler, mail adresini bildikleri arkadaşlarının şifresini bulmaya çalıştılar. Her şeyi denediler… Arkadaşlarının ismini, doğum tarihini, okul numarasını, telefon numarasını, kimlik numarasını hatta en sevdiği takımın adını bile denediler. Onun hakkında bildikleri tüm bilgileri sırası ile deneseler de başarılı olamadılar. Daha fazla bilgi toplayarak, yarın son derste laboratuvara geri gelmek üzere plan yaptılar.

Zil çaldı ve hepsi laboratuvardan koşarak ayrıldı. Öğrenciler çıktıktan sonra, bilgisayarlar kendi aralarında konuşmaya başladı.

Aşağıdaki sorular ile yukarıda anlatılan durumu arkadaşlarınıza canlandırarak anlatır mısınız? Bilgisayarları, bilgisayarları kullanan öğrencileri canlandırabilirsiniz. Yeni karakterler ekleyebilir, hikâyenin içeriğini ve senaryosunu geliştirebilirsiniz.

- Neler gözlemlediniz? Öğrenciler hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Ne gibi hatalar yaptılar? Neler gördünüz?
- Hangi dijital yurttaşlık kurallarını ihlal ettiler?
- Sizce neden arkadaşlarının şifresini kıramadılar?
- Sizce onları bekleyen tehlikeler neler?
- Bir daha geldiklerinde, ekranınızda onlara bir uyarı notu göstermek isteseydiniz oraya ne yazmak isterdiniz?

3. **Grup:**

Merhaba! Sizler, büyük bir okuldaki bir bilgisayar laboratuvarında bulunan bilgisayarlarsınız. Hepiniz, yan yana bulunan masalara yerleştirildiniz. Büyük ekranlarınız, klavyeleriniz ve fareleriniz var. Hepiniz çok hızlı çalışıyorsunuz. Öğrenciler, buraya gelmeyi ve sizleri kullanarak internete girmeyi çok seviyor. Her gün, farklı sınıflardan öğrenciler laboratuvara geliyor ve sizleri kullanıyor.

Bir önceki ders, gelen öğrencilerin büyük bir kısmı bir sosyal medya sitesinde zaman geçirdiler. Sayfalarında profil fotoğraflarını değiştirenler, şifresini yenileyenler, sayfalarındaki paylaşımlara yorum yapanlar, yapılan yorumlara cevap yazanlar, yeni arkadaş istekleri kabul edenler oldu.

Bazılarının birden fazla hesaba sahip olduğunu, bazılarının ise arkadaşları ile ortak şifre kullandığını fark ettiniz. Bir kaçının ise, şifrelerini yazarken doğum tarihlerini kullandıklarını ve arkadaşları ile paylaştıklarını gördünüz. Öğrencilerin, güvenli parola kurallarını bilmediklerini hemen anladınız.

Daha sonra öğrenciler e-posta hesaplarını bile kapatmadan sınıftan çıktılar ve bilgisayarlar kendi aralarında konuşmaya başladı.

- Neler gözlemlediniz? Öğrenciler hakkında ne düşünüyorsunuz?
- Ne gibi hatalar yaptılar? Neler gördünüz?
- Sosyal medya sitelerinde bir şeyler paylaştılar mı? Neler paylaştılar?
- Sizce profillerini tehlikeye atacak neler yaptılar?
- Yorum yaptılar mı ya da birilerinin yorumlarına yanıt verdiler mi? Yorum yaparken nelere dikkat ettiler?
- Sizi korudular mı? Bilgisayarlara zarar verecek programlar indirdiler mi?
- Sizce onları bekleyen tehlikeler neler?

Etkinlik 11: Siber Dünyadan Hikayeler

Kazanım: Öğrenciler, internet kullanım davranışları ile ilgili kısa hikâye tasarlayacaklar.

Süre: 2 Ders

Araç-Gereç:

- Bilgisayar, projeksiyon (ya da kağıt ve kalem)

Uygulama:

- Öğrencilere, etkinlikle ilgili bilgi verin.
- Gruplara aşağıdaki metni okuyun ve hikâyenin devamını öğrenmek isteyip, istemediklerini sorun.
- Okuduğunuz metnin, bir hikâyenin başlangıcı olduğunu söyleyin. Öğrencilerden hikâyeye bir isim bularak, devamını da kendilerinin tamamlamasını isteyin.
- Öğrencileri 3'erli gruplara ayırın ve çalışmalarını tamamlamaları için bir süre belirleyin.
    - Gruplar, hikâyeye yeni karakterler dahil edebilirler ve istedikleri gibi bir son yazabilirler.
    - Gruplar, öykülerini bilgisayar ya da kağıt, kalem kullanarak yazabilirler.
- Gruplar çalışmalarını tamamladıktan sonra, gruplardan sıra ile hikâyelerini okumalarını isteyin.
- Tüm hikâyeler okunduktan sonra, aşağıdaki soruları öğrencilere sorun ve çalışmaları hep birlikte değerlendirin.
    - Hikâyeleri nasıl buldunuz?
    - İçlerinde çok farklı olduğunu düşündüğünüz hikâye hangisi oldu? Neden?
    - Hangi karakterler aklınızda kaldı? Neden?

Hikâyenin Adı: …….

Baştan söyleyelim; çok heyecanlı bir hikâye bu! Hikâyenin sonunda neler olacağını bilseniz, şimdiden şaşıp kalırsınız. Ama önce, Zeynep ile tanışın… Kendisi, bu hikâyenin baş kahramanı.

Zeynep, bu yıl 6. sınıfta ve artık yeni bir okula gidiyor. Yeni okul, yeni arkadaşlar, yeni öğretmenler… Zeynep, okula başlar başlamaz, okuldaki birçok kişiye sosyal medya sayfasından arkadaşlık daveti gönderdi. Arkadaş listesi giderek kabarıyordu ve bundan dolayı çok mutluydu. Sürekli telefonundan ya da evdeki bilgisayarından sayfasını takip ediyordu. Bu işten de hiç sıkılmıyordu! Bıraksalar, saatlerce sosyal medya sitelerinde takılabilirdi… En sevdiği şey de, profil fotoğrafını sürekli değiştirmek ve arkadaşlarını etiketleyerek onlarla mesajlaşmaktı.

Ama hala sınıfta Zeynep'in arkadaşlık teklifini kabul etmeyen arkadaşları vardı… Buna kızıyordu içten içe ama hiç belli etmiyordu. Bir gün, öğretmeninden sınıfta duyuru yapmak üzere aldığı ödevi, sınıfta kendi sayfasından yayınlayacağını ve herkesin oradan ödevleri ile ilgili bilgilere ulaşabileceğini büyük bir gururla söyledi. Ödevini görmek isteyen arkadaşları, Zeynep'in gönderdiği arkadaşlık davetini kabul ettiler.

Sonunda Zeynep, tüm sınıfı arkadaş listesine eklemeyi başarmanın verdiği mutlulukla evine döndü o gün…

Eve dönerken, aklında uzun süredir mesajlaşmadığı arkadaşları vardı. 'Neler yapıyorlar acaba? Hiç sesleri çıkmıyor…' diye mırıldandı merakla. Eve gider gitmez, çantasını bir köşeye bıraktı ve üzerini değiştirdi… Daha sonra hemen bilgisayarının başına geçti. Bir dakika sonra, ekrana bakakalan Zeynep'in suratı kıpkırmızı olmuş, gözleri fal taşı kadar açılmış ve saçları diken diken olmuştu. Ekranda gördüğü şeye inanamadı…

……..

5. BÖLÜM: DİJİTAL AYAK İZİ VE İTİBAR YÖNETİMİ

Etkinlik 12: Dijital Ayak İzi Testi

Kazanım: Öğrenciler, dijital ortamda ne kadar var olduklarını keşfedecekler.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- Dijital Ayak İzi Testi ve kalem (Öğrenci sayısı kadar)

Uygulama:

- Öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak, etkinliğe giriş yapın.
  - İnternette kendiniz ile ilgili hangi bilgileri paylaşıyorsunuz?
  - Sizinle ilgili internette arkadaşlarınız hangi bilgilere ulaşabilirler? (Adres, e-posta, telefon, okul ismi, hobileri, en yakın arkadaşları, boş zamanlarında neler yaptıkları vb.)
  - Ailenizden izin alarak paylaştığınız bir bilgi ya da fotoğraf var mı?
  - İnternette herhangi bir şey paylaşırken, nelere dikkat edersiniz?
- Öğrencilerin geri dönüşlerini aldıktan sonra, aşağıdaki açıklamayı yapın.

"İnternetteki diğer bütün bilgiler gibi, sizinle ilgili bu bilgiler de daima internette kalabilir. İnternet herkese açıktır ve dünyadaki herkes bu bilgileri takip edebilir. Paylaştığınız her şey bir gün karşınıza yeniden çıkabilir. İnternette sizinle ilgili her şey iz bırakır! Buna dijital ayak izi diyoruz. Şimdi dijital ayak izimizin ne kadar olduğunu ölçmeye çalışacağız."

DİJİTAL AYAK İZİ TESTİ

1. İnternete her gün girer misin?
   (a) Evet
   (b) Hayır
2. İnternette kaç saat çevrimiçi kalırsın?
   (a) 2 saatten çok
   (b) 2 saatten az
3. Sosyal medya üyeliğin var mı?
   (a) Evet
   (b) Hayır
4. Sosyal medya sitelerinde günde kaç saat geçiriyorsun?
   (a) 2 saatten çok
   (b) 2 saatten az
5. İnternete telefondan da bağlanıyor musun?
   (a) Evet
   (b) Hayır
6. İnternette şarkı paylaşır mısın?
   (a) Evet
   (b) Hayır
7. İnternette video paylaşır mısın?
   (a) Evet
   (b) Hayır
8. Forum sayfalarındaki tartışmalara katılır mısın?
   (a) Evet
   (b) Hayır
9. Okuduğun haberler için yorum yapar mısın?
   (a) Evet
   (b) Hayır
10. Anlık ileti alıp gönderir misin?
    (a) Evet
    (b) Hayır
11. Sohbet eder misin?
    (a) Evet
    (b) Hayır
12. Aktif olarak elektronik posta kullanıyor musun?
    (a) Evet
    (b) Hayır

- Öğrencilere, Dijital Ayak İzi Formlarından dağıtın ve soruları yanıtlamalarını isteyin. Testlerinin yanıtlarını kimse ile paylaşmak zorunda olmadıklarını ve değerlendirmeleri de yine kendilerinin yapacağını söyleyin.
- Daha sonra değerlendirmelerini şu şekilde yapmalarını söyleyin.

"Şimdi kaç adet a, kaç adet b yanıtınızın olduğunu sayın. A şıkkı sayınızı 2, b şıkkı sayınızı da 1 ile çarpın. Daha sonra her iki puanı toplayın. Bu sizin İnternet ortamındaki Dijital Ayak İzi Puanınız olacak."

- Herkes puanını hesapladıktan sonra “Dijital Ayak İzi Puanı Yorumlarını okuyun.

PUAN YORUMLARI

12 ise;

Dijital ortamda ayak izlerin çok yoğun olmasa da var. Yanıtlarını gözden geçir. İnternette paylaştığın bazı şeyler senin güvenliğin için riskleri de beraberinde getirir. İzlerinin azlığı az risk taşısa da özel bilgilerini paylaşırken, elektronik posta alıp verirken ya da sosyal medya paylaşımlarında bulunurken yine de çok dikkatli davranmalısın.

13-16 arasında ise;

Dijital ayak izin oldukça yoğun. Hemen paylaşımlarını ve profillerini gözden geçirmelisin ve bundan sonrası için internette kendini korumak konusunda çok daha hassas davranmalısın. Yanıtlarına yeniden bak. Sence, internet ortamında dijital ayak izini arttıran davranışlar hangileri? Sence neler yapmalısın?

17-24 arasında ise;

Dijital ortam yani internet senin ayak izlerinle dolu! İnternette neler paylaşıyorsun? Şimdi bu sorunun yanıtını düşün ve profillerinin durumunu değerlendir. Henüz geç kalmış sayılmazsın ama bundan sonrası için bazı kararlar almalı ve bu kararları uygulamalısın. Artık, İnternete girdiğin andan itibaren güvenli davranmalı, kendi saygınlığına zarar verecek davranışlardan uzak durmalısın. Unutma, dijital ortamdaki ayak izlerin silinmez. Kendine bir liste yap ve bu listeye ‘çevrim içiyken yapmaman gereken kuralları’ yaz. Bu listeyi bilgisayar başındayken görebileceğin bir yere as ve dijital ayak izini kontrol altına al.

Etkinlik 13: İnternette Güvenli Profiller

Kazanım: Öğrenciler, internette güvenli profil oluşturma yöntemlerini öğrenecekler.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- Güvenli Profil Çalışma Kağıdı (Öğrenci sayısı kadar)
- Kalem, silgi

Uygulama:

- Öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak, etkinliğe giriş yapın.
  - İnternette herhangi bir sitede size ait bir profil var mı?
  - Profilinizde hangi bilgileri kullanıyorsunuz?
  - Yayınladığınız bilgileri kimler görebiliyor?
  - Listenizde hangileri daha çok? Aile, arkadaşlar, az tanıdığınız insanlar?
  - Ne tür özel ayarları kullanıyorsunuz?
- Öğrencilere 'Güvenli Profil' çalışma kâğıtlarını dağıtın. Öğrencilerden, profilleri incelemelerini isteyin. Öğrenciler, profilleri incelerken aşağıdaki sorular ile onları yönlendirin ve profilleri daha yakından incelemelerini sağlayın.
  - Hangi bilgiler var?
  - Sizce profillerin birbirleri arasındaki farklar nelerdir?
  - Profiller hakkında ne düşünüyorsunuz?
  - Hangi profil sizce gerçek ve doğru bilgileri veriyor olabilir?
  - 'Başkasına güvenmek' açısından bakarsak, hangisi daha güvenli geliyor size?
  - Hiç biri güvenli olmayabilir mi?

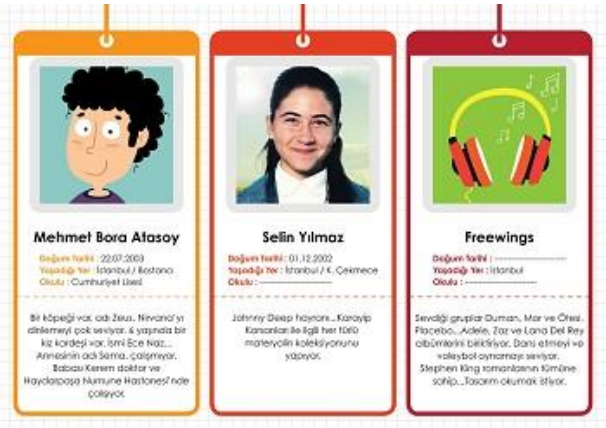

- Öğrencilerden, örnek profiller ile kendi profilleri arasında karşılaştırma yapmalarını isteyin.
  - Şimdi kendi profilinizin görünüşünü hayal edin ve buradaki profilleri kendi profilleriniz ile karşılaştırın. Neler söylersiniz?
  - Hangi profil, sizin profilinize daha yakın?
  - Sizce profiliniz güvenli mi?

- **Daha sonra, haftanın afişini öğrencilerinize göstererek tanıtın. Okulda uygun görülen bir alana asarak öğrencilerinizi yönlendirin ve ders dışındaki zamanlarda da afişi incelemelerini isteyin.**

6. BÖLÜM: GÜVENLİ İNTERNET İÇİN GÜÇLÜ PAROLALAR

Etkinlik 14: Güçlü Şifre Oluşturma Yöntemleri

Kazanım: Öğrenciler, internet ortamında güvenli şifre üretme yöntemlerini öğrenecekler.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- Güçlü Şifre Sunumu ve Konuşma Notları
- Bilgisayar, projeksiyon
- Haftanın Afişi / Güçlü Şifre Yazma Kuralları Afişi

Uygulama:

- Sunumu yapmadan önce öğrencilere aşağıdaki soruları sorun ve geri dönüşlerini alarak, konuya giriş yapın.
    - Şifrelerinizi oluştururken nelere dikkat edersiniz?
    - Şifrelerinizin güvenliğini nasıl sağlıyorsunuz?
    - Şifreleriniz sizce güvenli mi? Neden?
    - Şifreleriniz ile ilgili herhangi bir sorun yaşadınız mı? Ne yaptınız?
- Daha sonra Güçlü Parola Sunumu'nu konuşma notlarından yararlanarak yapın.

- **Daha sonra, haftanın afişini, öğrencilerinize göstererek tanıtın. Okulda uygun görülen bir alana asarak öğrencilerinizi yönlendirin ve ders dışındaki zamanlarda da afişi incelemelerini isteyin.**

7. BÖLÜM: SİBER TUZAKLAR

Etkinlik 15: Posta Kutusundaki Siber Tuzaklar

Kazanım: Öğrenciler, örnekler ile e-posta yoluyla karşılaşabilecekleri siber tuzaklara karşı farkındalık geliştirirler.

Süre: 1 Ders

Araç Gereç:

- Posta Kutusundaki Siber Tuzaklar Sunumu ve Konuşma Notları
- Bilgisayar, projeksiyon

Uygulama:

- Öğrencilere "Şimdi sizinle internette e-posta yoluyla karşılaşabileceğiniz bazı durumları paylaşacağım. Slaytta gördüğünüz içeriklere benzer e-postalar, size ya da ailenizdeki yetişkinlere gelebilir. Şimdi, bu e-postaları tek tek inceleyeceğiz ve sonra 'Bize böyle bir e-posta gelirse, ne yaparız?' sorusunu birlikte yanıtlayacağız.' diyerek, etkinliğe giriş yapın.
- Sunumdaki sıra ile senaryoları okuyun.
- Daha sonra, her senaryo her durum ile 'Böyle bir e-posta size gelmiş olsaydı, ne yapardınız? Neden?' sorusunu sorarak, öğrencilerin geri bildirimlerini alın. Hemen arkasından, o durum ile ilgili, sunumda yer alan gerçekte yapılması gereken doğru adımları özetleyin.

Etkinlik 16: Siber Tuzak Örnekleri www.gencliknoktasi.com

Kazanımlar: Öğrenciler, internette karşılarına çıkabilecek siber tuzak örneklerini tanır ve siber tuzaklar ile ilgili farkındalık geliştirirler.

Süre: 2 Ders

Araç Gereç:

- Bilgisayar, internet bağlantısı
- www.gencliknoktasi.com web sitesi
    - **İnternet bağlantınız bulunmuyor ise**, web sitesini çevrim dışı formatta bilgisayarınıza indirebilirsiniz.

      Dosyaya http://www.gencliknoktasi.com/gencliknoktasi.rar adresinden ulaşabilisiniz.
- www.gencliknoktasi.com web sitesine girmek için kullanıcı adı ve şifresi
    - **Kullanıcı adı ve şifreyi bilmiyorsanız,** İletişim Bölümü'nde yer alan formu doldurarak bizden isteyebilirsiniz. (Lütfen, kullanıcı adı ve şifreyi öğrencileriniz ile paylaşmayın.)
- Web Değerlendirme Formu
- Kağıt, kalem ve boya kalemleri (her grup için)

Önerilen Ortam: Bilgisayar Laboratuvarı

Uygulama:

- Öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak, konuya giriş yapın.
    - 'Siber tuzak' neydi? Neler konuşmuştuk? Neler hatırlıyorsunuz?
    - Siber tuzaklara örnek verebilir misiniz?
    - Daha önce bir siber tuzak ile karşılaştınız mı? Neler yaptınız?
    - Bildiğiniz ya da bilgisayarlarınızda kullandığınız, güvenlik programları var mı? Program hakkında neler biliyorsunuz?
- Öğrencileri gruplara ayırın. Daha sonra www.gencliknoktasi.com web adresini açın ve öğrencilerin siteyi incelemelerini isteyin. Öğrencilere zaman verin ve bu süreç içerisinde öğrencilere müdahale etmeden çalışmalarını takip edin.
- Daha sonra öğrencilere, 'Sizce www.gencliknoktasi.com nasıl bir site? Neler gözlemlediniz?' sorusunu sorun ve öğrencilerinizin ilk izlenimlerini alın.
- Aşağıdaki sorular ile onları yönlendirin.
    - İçerisinde neler var? Kullanıcılar bu siteye girdiğinde neler yapabilir?
    - Sizce bu site güncel mi? Nereden anladınız?
    - Üye olmak için sizlerden hangi bilgiler isteniyor? Sizce bu bilgileri vermek güvenli mi?

- Bu siteyi kim ya da hangi kurum yapmış olabilir? Bu bilgiyi nerden öğrenebiliriz?
- Bedava olduğunu söyleyen, bazı yarışmalar var… Neler düşünüyorsunuz?
- Yarışmaya katıldığınızda sizden hangi bilgiler isteniyor?
- Bilgisayarınıza bazı programlar indirmeniz isteniyor. Bu adımları takip ederseniz, neler olabilir?
- Sitede yayınlanan reklamlar hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Web Değerlendirme Formu'nu öğrencilerinize göstererek, yaptığınız etkinliği hatırlatın. Daha sonra, formda yer alan kriterleri tek tek okuyarak öğrencilerin siteyi tekrar değerlendirmesini isteyin. Öğrencilerin geri dönüşlerini alın.
- Öğrencilere bir grup çalışması yapacağınız bilgisini verin ve aşağıdaki bilgileri gruplar ile paylaşın.

'Siber tuzaklar konusunda uzman yazılımcılar olduğunuzu hayal edin. Ekip olarak, bir projede görev alacaksınız. Göreviniz, bilgisayarları siber tuzaklardan korumak üzere bir güvenlik programı tasarlamak. Tasarlayacağınız program, bir bilgisayara yüklendiğinde neler yapacak? Bilgisayarları nasıl koruyacak? Hangi tehlikelere karşı, bilgisayar kullanıcısını nasıl uyaracak? Bu soruları düşünerek, uzman yazılımcılar olarak siber tuzaklara karşı bir güvenlik programı tasarlayacaksınız. www.gencliknoktasi.com sitesinde güvenli bulmadığınız uygulamaları tespit edin. *Her grup, kendi programının özelliklerini yazarak listeleyecek ve tasarladıkları programa bir isim verecek. Daha sonra, her yazılım ekibi kendine bir isim ve logo/amblem tasarlayacak ve çalışmasını bizlere sunacak.'*

- Her gruba çalışma için en az 20 dakika zaman verin.
- Gruplar çalışmalarını tamamladıktan sonra, sıra ile çalışmalarını diğer gruplar ile paylaşmalarını isteyin.
  - Her grup önce takım isimlerini ve logolarını gösterir.
  - Daha sonra, hazırladıkları programın özelliklerini www.gencliknoktasi.com web sitesi üzerinden göstererek anlatır.
- Grupların fark edemediği uygulamalar olur ise, siz tamamlayın. Gruplara sunumları için teşekkür edin.

Etkinlik 17: Siber Tuzaklar Videosu

Kazanımlar: Öğrenciler, siber tuzaklar ile ilgili öğrendiği bilgileri pekiştirirler.

Süre: 1 Ders

Araç Gereç:

- Siber Tuzaklar Videosu
- Bilgisayar, projeksiyon
- Siber Tuzakları Nasıl Anlarım Afişi
- Afişi yapıştırmak için uhu-tack

Önerilen Ortam: Afişi, sınıfınız ya da bilgisayar laboratuvarınız dışında, okulunuzda öğrencilerinizin rahatça görebileceği ve inceleyebileceği yerlere asabilirsiniz.

Uygulama:

- Öğrencilere, "Siber Tuzaklar" ile ilgili kısa bir video izleyeceklerini söyleyin.
- Videoyu izletin ve öğrencilerle, video ile ilgili ne düşündükleri, akıllarında kalan söylemler, ilk defa duydukları bilgiler ya da daha önce bildikleri ama uygulamadıkları davranışlar hakkında sohbet edin.
- **Daha sonra, haftanın afişini, öğrencilerinize göstererek tanıtın. Okulda uygun görülen bir alana asarak öğrencilerinizi yönlendirin ve ders dışındaki zamanlarda da afişi incelemelerini isteyin.**

Etkinlik 18: Bir Siber Tuzağa Düşersem ?

Kazanım: Öğrenciler, siber tuzağa maruz kaldıktan sonra bir yetişkin ile iletişime geçme konusunda farkındalık geliştirecekler.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- ‘Anneme ya da babama söylemeli miyim?’ görseli
- '6 Şapka' Kartları
- Uhu-tack
- Tahta, tahta kalemi

Uygulama:

- Tahtaya, ‘Anneme ya da babama söylemeli miyim?’ görselini yapıştırın.
- Öğrencilerden, görseli incelemelerini isteyin ve düşünmeleri için 1-2 dakika zaman verin.
- Öğrencilere aşağıdaki soruları sorarak, görsel ile ilgili tahminlerini alın.
    - Ne görüyorsunuz? Sizce ne olmuş olabilir?
    - Şuan aklından neler geçiyor olabilir?
    - Sizce kendini nasıl hissediyor?
    - Bir yetişkine söylemek isteyeceği şey sizce ne olabilir?

Not: Öğrenciler, görseldeki çocuğun bir siber tuzağa maruz kalmış olabileceğini söyleyene kadar ipuçları vererek tartışmayı sürdürün.

- Öğrencilere, daha önce böyle bir durumla karşılaşıp karşılaşmadıklarını ve nasıl bir çözüm bulduklarını sorun. Yorum veya herhangi bir değerlendirme yapmadan, öğrencilerin geri dönüşlerini alın.
- Öğrencilerin dikkatini tekrar, görsele çekin. Öğrencilerden, görseldeki çocuğun en yakın arkadaşları olduğunu hayal etmelerini isteyin ve hep birlikte, arkadaşınızın bu sorusuna yanıt arayacağınızı söyleyin.
- Sınıftan 6 gönüllü öğrenci seçin ve her birine rastgele şapka kartlarını verin. Çocuklardan, kartların arkasında yazan açıklamaları dikkatlice okumalarını ve sorunun yanıtını kartta yazılı bilgilere göre düşünmelerini söyleyin. Çocuklara örnek vererek, çalışmayı kolaylaştırın.

- Çocuklar hazır olduklarında aşağıdaki basamakları uygulayın.
  - Önce mavi renkli şapkadan başlayarak, sırası ile çocukları tahtaya alın ve soruyu hepsine tekrar sorun.
  - Yanıtını alın ve tahtaya yazın.
  - Daha sonra, sınıfa 'Arkadaşınızın yanıtı hakkında ne düşünüyorsunuz? Sizce nasıl bir düşünce? Olumlu mu, olumsuz mu, iyimser mi, temkinli mi, tarafsız mı, yaratıcı mı? Sorularını sorun ve sınıfın değerlendirmelerini alın.
  - Şapka kartı olan çocukların yanıtlarını aldıktan sonra, teşekkür ederek öğrencilere yerlerine oturmalarını söyleyin.
  - Tüm sınıfa 6 şapka kartını, genel özellikleri ile aşağıdaki gibi tanıtın.

Arkadaşlarınızın elinde farklı renkte şapkalar vardı. Bu şapkaların bir özelliği var. Hepsinin farklı bir düşünme şekli var ve bu şapkayı takanlar da, şapka gibi düşünmeye başlıyor. Arkadaşlarınız da onlara verdiğim şapkaları taktıklarını hayal ettiler ve o şapkanın düşünme şekline göre düşünerek, soruyu yanıtladılar.

Mavi şapka: Bize neyi, nasıl düşünmemiz gerektiğini düşündürür.

Siyah şapka: Bu şapka takan kişiye olumsuz, tehlikeli ve riskli olan yanları düşündürür.

Beyaz şapka: Bu şapka, takan kişiye tarafsız olarak düşünmeyi sağlar.

Kırmızı şapka: Bu şapka, takan kişinin düşünürken duygularını ön planda tutmasını sağlar.

Sarı şapka: Bu şapka, takan kişiye olumlu ve iyimser olan yönleri düşündürür.

Yeşil şapka: Bu şapka, takan kişiye Her zaman yaratıcı fikirler düşündürür.

- Daha sonra, tahtadaki 6 farklı yanıtı öğrencilerle birlikte değerlendirin ve ortaya çıkan çözüm yollarını düşünmelerini isteyin. Sıra ile yanıtları ele alarak, tartışın.
  - Tartışma sonunda, tüm sınıfın tek bir çözüm üzerinde karar vermelerini beklemeyin. Olumlu düşünmeleri konusunda yönlendirme yapabilir, tartışmayı sürdürebilir ya da kararı sınıfta oylayabilirsiniz.

- Etkinliğin sonunda çocuklara aşağıdaki bilgileri vererek, onları bilgilendirin.

Çevrim içiyken, siber tuzaklara karşı artık daha bilgili ve daha güçlüyüz. Başımıza neler gelebileceğiniz biliyoruz. Neler yapmamız gerektiğini öğrendik. Artık, dijital yurttaşlık kurallarına uyan bilinçli internet kullanıcılarıyız. Tüm bunlara rağmen, çevrim içi bir siber tuzağa maruz kaldığımızda da sakin olmayız. Bu herkesin başına gelebilir. Hiç zaman kaybetmeden bir yetişkinden yardım alırsak, onları bilgilendirirsek; işlerin daha çok büyümesini engelleyebiliriz. Böylece, sorunu çözmek konusunda tek başına kalmamış oluruz. Unutmayın, yetişkinler bu konuda sizden daha kolay ve daha hızlı çözüm bulabilir. Endişelenmeden, yardım isteyin.

Şapka Kartları Açıklamaları:

Mavi şapka: Bu şapka, takan kişinin tüm olayı yeniden gözden geçirmesini sağlar. Olay ile ilgili nasıl düşünülmesi gerektiğini söyler. Şimdi bu şapkayı taktığını hayal et ve soruyu tekrar düşün. Ne olmuş? Sonra ne olacak? Bu soruya yanıt vermeden önce sence neleri düşünmeliyiz? Neye göre karar vermeliyiz?

Siyah şapka: Bu şapka takan kişiye olayın ya da nesnelerin olumsuz, tehlikeli ve riskli olan yanlarını düşündürür. Şimdi bu şapkayı taktığını hayal et ve soruyu tekrar düşün. Sence, annesine söylemeli mi? Bu durumun tehlikeli ve riskli yanları sence neler olabilir?

Beyaz şapka: Bu şapka, takan kişinin tarafsız olarak düşünmesini sağlar. Şimdi bu şapkayı taktığını hayal et ve soruyu tekrar düşün. Sence annesine söylemeli mi? Tarafsız ol ve sadece durumu değerlendir. Olay ne?

Kırmızı şapka: Bu şapka, takan kişinin düşünürken duyguları ön planda tutmasını sağlar. Kızgınlık, mutluluk, sevgi, öfke… Şimdi, bu şapkayı taktığını hayal et ve soruyu düşün. Sence, annesine söylemeli mi? Sadece duyguların ile yanıt vermeye çalış.

Sarı şapka: Bu şapka, takan kişiye her zaman olumlu ve iyimser olan yönleri düşündürür. Şimdi bu şapkayı taktığını hayal et ve soruyu tekrar düşün. Sence, annesine söylemeli mi? Olay ne kadar büyük olursa olsun, ne kadar olumsuz görünürse görünsün, olumlu yönlerini görmeye ve iyimser olmaya çalış.

Yeşil şapka: Bu şapka, takan kişiye her zaman yaratıcı fikirler düşündürür. Şimdi, bu şapkayı taktığını hayal et ve soruyu tekrar düşün. Sence, annesine söylemeli mi? Sorun ne olursa olsun, yaratıcı bir çözüm bulmaya çalış ve aklına gelen fikirleri söyle.

Etkinlik 19: Bilgi Yarışması

Kazanım: Öğrenciler, öğrendikleri bilgileri test edebilecekleri bir etkinliğe katılacaklar.

Süre: 1 Ders

Araç-Gereç:

- Bilgi Yarışması Soru Listesi

Hazırlık:

- Bilgi yarışması etkinliğinde yer alan sorulara eklemeler yapabilirsiniz.
- Ayrıca, etkinliğin süresini uzatabilir, sınıflar arası bir bilgi yarışması etkinliği olarak okulunuzda da planlayabilirsiniz.

Uygulama:

- Öğrencileri gruplara ayırın. Grup sayısını, olabildiğince öğrenci katılımını sağlayacak şekilde belirleyebilirsiniz.
- Öğrencilere, daha önceki etkinliklerde değindiğiniz konularla ilgili bir bilgi yarışması yapacağınızı söyleyin.
- Etkinliğe katılacak gönüllü öğrencileri seçin ve yarışmacı öğrencilerin isimlerini tahtaya yazın. Öğrencilerin yarışma sırasındaki doğru ve yanlış yanıt sayılarını isimlerin altına yazın.
- Etkinlik sonunda en çok soruyu doğru yanıtlayan öğrenciyi belirleyerek, katılan tüm öğrencilere teşekkür edin.

YARIŞMA SORULARI

1- 'edu' alan uzantısını kimler kullanabilir?
a) Sivil toplum kuruluşları
b) Ticari siteler
c) Üniversiteler
d) Küçük işletmeler
Doğru Yanıt: c

2- 'ch' alan uzantısı hangi ülkeye aittir?
a) Avustralya
b) Brezilya
c) Çin
d) İsviçre
Doğru Yanıt: d

3- 'Siber' ne anlama gelmektedir?
a) İnternet ile ilgili durumlar (kavramlar) için kullanılır.
b) Virüs programları için kullanılan genel bir isimdir.
c) İnternete bağlanmayı sağlayan bir bilgisayar parçasıdır.
d) İnternet kullanıcısı anlamına gelen bir terimdir.
Doğru Yanıt: a

4- 'Kablosuz ağ' ile ilgili olarak aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur.
a) Modem ismi cihaza verilen isimdir.
b) İnternete bir kablo ihtiyacı olmadan, bağlanmamızı sağlayan ağ isimlerdir.
c) Uzaktan bilgisayarı yönetmenizi sağlayan bir programdır.
d) Bir virüs koruma programıdır.
Doğru Yanıt: b

5- İnternette araştırma yaparken, hangi yöntemi tercih etmelisiniz?
a) Kısaltma kullanmam ve iki kelime ile arama yaparım.
b) Kısaltma kullanırım, daha hızlı yazarım.
c) Ayrıntılı cümleler ile arama yaparım, emin olurum.
d) Semboller kullanırım.
Doğru Yanıt: a

6- Hangisi bir web sitesinin güvenilir olmadığını gösterir?
a) İçeriklerin güncel ve doğru olması
b) Web sitesinin bilinen bir kuruma ya da markaya ait olması
c) İçeriklerin kimin tarafından yazıldığının açık bir şekilde belirtilmiş olması
d) Web sitesini doğrulayacak telefon, adres ya da e-posta adresinin bulunmaması
Doğru Yanıt: d

7- İnternette bulduğunuz herhangi bir bilgiyi ödevinizde kullanmadan önce ne yapmalısınız?
a) Bilginin yazıldığı tarihe bakarım.
b) Bilginin kaynağını, yazarını araştırırım.
c) Bilgiyi en az 3 ayrı siteden doğrularım.
d) Hepsi
Doğru Yanıt: d

8- Bir sosyal paylaşım sitesinde, herkese açık profilinizde hangi bilgilere asla yer vermemeniz gerekir?
a) Ev adresim
b) Telefon numaram
c) E-mail adresim
d) Yukarıdakilerin hepsi
Doğru Yanıt: d

9- Güvenli bir web sitesi, üyelik formunda aşağıdakilerin hangisini hiçbir zaman sormaz?
a) Kullanıcı adı
b) Adres ve telefon bilgisi
c) E-mail adresi
d) Şifre
Doğru Yanıt: b

10- Kullanıcıların internette güvenli bir profil için hangi kurala uyması gerekir?
a) Kişisel bilgilere yer verilmemesi
b) Profilin herkese açık olmaması
c) Profili korumak için güçlü bir şifrenin olması
d) Hepsi
Doğru Yanıt: d

11- Tanımadığınız bir kişiden gelen ve rahatsız olduğunuz mail ya da sohbetler mesaj ya da iletiler için ne yapmalısınız?
a) Neden bunu yaptığını sormak için mail adamı e-posta göndururum.
b) Konuyu çözmek için telefon numarasını isterim.
c) Kişiyi engellerim.
d) Mali arkadaşlarıma göndererip tanıyıp tanımadıklarını sorarım.
Doğru Yanıt: c

Etkinlik 20: Bildiklerim ve Öğrenmek İstediklerim-2

Kazanımlar: Öğrenciler, proje etkinlikleri süresince kendi gelişimlerini değerlendirecekler.

Süre: 1 Ders

Araç Gereç:

- İlk etkinlikte öğrencilerinizin doldurduğu Bildiklerim ve Öğrenmek İstediklerim Formları ve kalem

Uygulama:

- Öğrencilere, ilk etkinlikte yanıtlayıp doldurdukları 'İnternet Sözlüğü' formlarını dağıtın ve incelemelerini isteyin.
- Form üzerinde yazdıkları bilgileri tekrar gözden geçirmelerini; merak ettikleri ve öğrendikleri yeni kavramları eklemelerini isteyin.
- Daha sonra varsa gönüllü öğrenciler, çalışma kağıdı üzerinden kendini değerlendirmesini sınıf arkadaşları ile paylaşabilir.

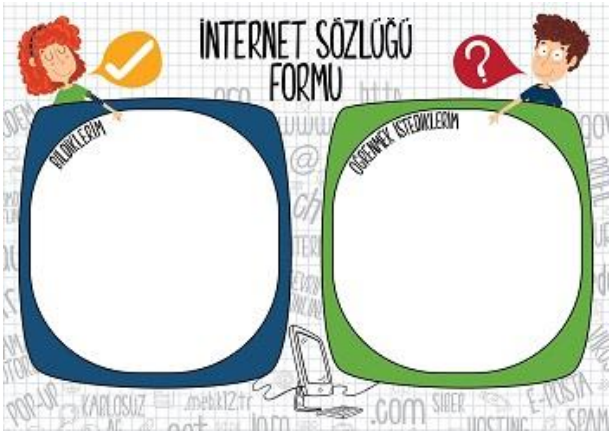

ÖNEMLİ NOT:
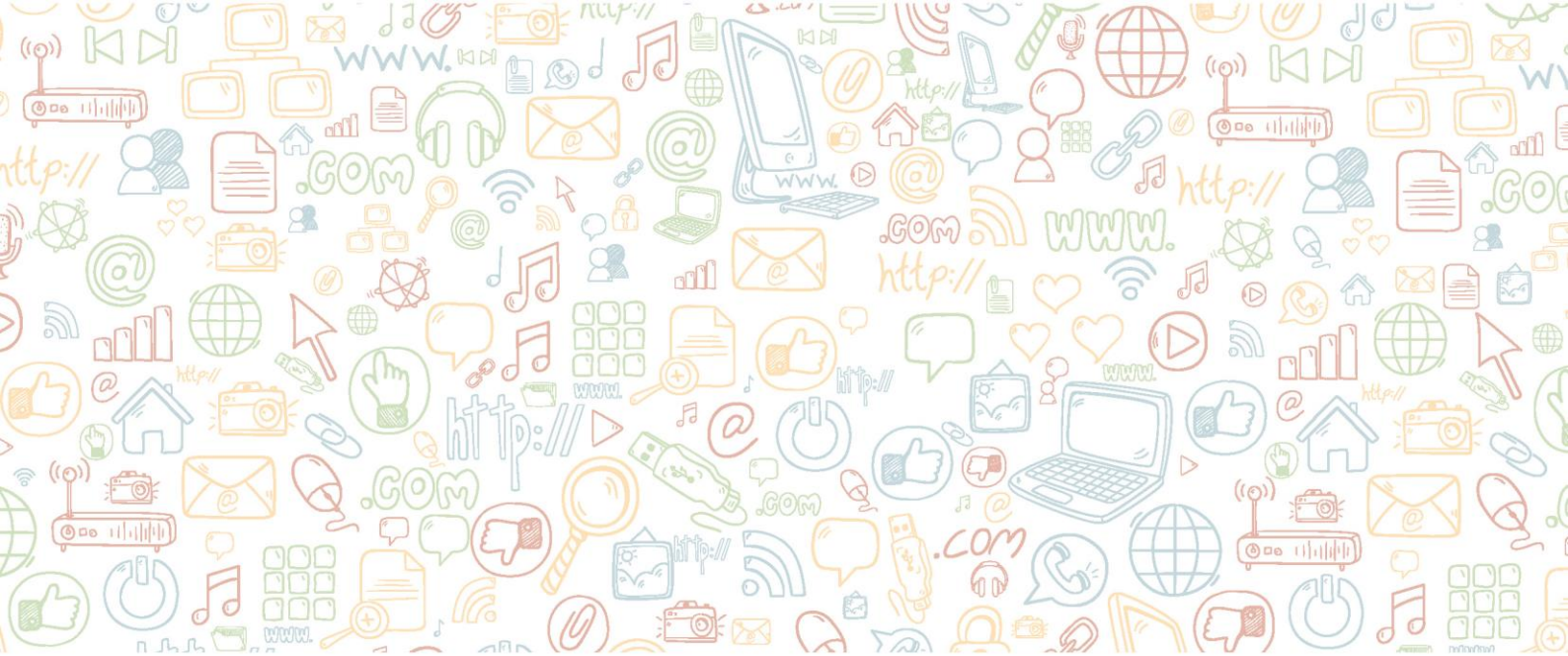
Tüm etkinlinlik uygulamalarınız tamamlandığında, 'Çevrim içiyken de, İyi Bir Dijital Yurttaş Ol' isimli broşürü öğrencileriniz ile paylaşabilirsiniz.